

ЗАХТЕВИ ЗА ПРАВИЧНО ЗАДОВОЉЕЊЕ¹

I. Увод

1. Суд за људска права (у даљем тексту „Суд“) не додељује аутоматски правично задовољење кад установи кршење неког од права загарантованих Конвенцијом о људским правима или Протоколима уз њу. То се јасно види у тексту члана 41 који наводи да Суд додељује правично задовољење само у случајевима када према домаћем праву не може да се у потпуности надокнади штета претрпљена кршењем Конвенције, па, чак и тада, само ако је то неопходно (*if necessary* у енглеској верзији текста и *s'il y a lieu* у француској верзији).
2. Сума која се додељује по основу члана 41 мора да буде „правична“ (*just* у енглеској верзији текста и *équitable* у француској верзији) сходно околностима. То значи да Суд мора да узме у обзир појединости у сваком предмету. Суд тако може да процени да само установљење кршења Конвенције представља довољно правично задовољење и да не треба додељивати никакву новчану накнаду. Суд може, исто тако, да одлучи да је правично досудити суму која је нижа од реално претрпљене штете или насталих трошкова, па чак и да не досуди никакву одштету. То се може догодити, на пример, ако се испостави да је сâм подносилац одговоран за висину износа претрпљене штете или трошкова. Приликом одређивања накнаде, Суд може такође да узме у обзир специфичан положај подносиоца као оштећене стране, и стране уговорнице као одговорне за опште добро. Најзад, Суд обично узима у обзир и економску ситуацију у којој се налази држава уговорница.
3. Када досуђује одштету по основу члана 41 Конвенције, Суд се може позвати на домаће правне стандарде. Ипак, они нису обавезујући за Суд.
4. Сваки подносилац који жели да поднесе захтев за правично задовољење мора да испоштује формалне и материјалне услове установљене Конвенцијом и Пословником Суда.

II. Подношење захтева за правично задовољење: формални услови

5. Члан 60 Пословника утврђује рок и друге услове које треба поштовати приликом подношења захтева за правично задовољење. Овако гласе битни пасуси тог члана:

„1. Сваки подносилац који жели да од Суда добије правично задовољење на основу члана 41 Конвенције у случају када је утврђено кршење његових/њених права загарантованих Конвенцијом, мора да поднесе посебан захтев за то.

2. Подносилац мора, осим ако председник Већа одлучи другачије, да поднесе у бројкама своје захтеве за сваки појединачни трошак и приложи уверљиве доказе за то, у року који му је одређен за подношење запажања.

3. Ако подносилац не испоштује захтеве наведене у претходним пасусима, Веће може да у целости или делимично одбаци његове захтеве.

(...)

То значи да Суд тражи прецизно формулисане захтеве, као и приложене доказе о трошковима, без чега не може да досуди одштету. Суд ће одбацили захтеве поднете у оквиру обрасца представке који нису поновљени у одговарајућој каснијој фази поступка, као и закаснеле захтеве.

¹ Практично упутство озваничено по одобрењу председника Суда 28. марта 2007. сходно члану 32 Пословника.

III. Подношење захтева за правично задовољење: материјални услови

6. Суд може да досуди одштету на основу члана 41 Конвенције за:

- a) материјалну штету ;
- b) нематеријалну штету и
- c) судске и остале трошкове.

1. Опште информације о штети

7. Треба јасно доказати узрочно-последичну везу између наведене штете и наводног кршења Конвенције. Суд се неће задовољити самим постојањем везе између наводног кршења Конвенције и штете, као ни пуким претпоставкама шта је могло да се деси.

8. Накнада за претрпљену штету пак може да се досуди када та штета произилази из установљеног кршења Конвенције. Накнада се не може досудити на име штете за коју Суд процени да је изазвана догађајима који не доводе до кршења Конвенције, као ни на име штете која се односи на жалбене наводе проглашене неприхватљивим у некој од претходних фаза поступка.

9. Када досуђује накнаду штете, Суд то чини како би подносиоцу пружио задовољење због претрпљених последица кршења Конвенције. Суд тиме не кажњава Страну уговорницу одговорну за то кршење. Суд је, због тога, до данас увек сматрао непримереним пријем захтева за одштету који би се могли назвати „казненим“, „отежавајућим“ или „за пример“.

2. Материјална штета

10. Када је реч о материјалној штети, принцип је такав да подносиоца треба ставити, колико год је то могуће, у ситуацију у којој би се налазио да до кршења Конвенције није ни дошло – ради се, другим речима, о повраћају у пређашње стање (*restitutio in integrum*). То значи да је у питању накнада за стварну штету (*damnum emergens*) и измаклу корист (*lucrum cessans*).

11. На подносиоцу је да докаже да му је материјална штета проузрокована наводним кршењем Конвенције . Он мора да приложи релевантна документа која доказују, у највећој могућој мери, не само постојање, него и висину штете.

12. У суштини, накнада коју Суд додељује одговара целокупно обрачунатом износу штете. Ипак, ако је стварну штету немогуће прецизно израчунати, Суд врши процену на основу података којима располаже. Као што је наведено у параграфу 2 изнад, Суд може, исто тако, да из разлога правичности досуди суму нижу од оне која би одговарала целокупном претрпљеном губитку.

3. Нематеријална штета

13. Накнада коју Суд додељује на име нематеријалне штете има за циљ да пружи новчану накнаду за претрпљене душевне или физичке болове.

14. По својој природи, нематеријална штета се не може прецизно израчунати. Ако се установи да она постоји и ако Суд процени да треба досудити одштету, Суд процењује износ те одштете по принципу правичности, узимајући у обзир правила која произилазе из судске праксе.

15. Сваки подносилац представке који тражи накнаду нематеријалне штете је позван да прецизира висину суме коју сматра да треба да му буде правично досуђена. Подносилац који сматра да је жртва вишеструког кршења Конвенције, може да тражи паушалну суму која би требало да покрије целокупну штету претрпљену за сва наводна кршења или пак појединачне суме за свако појединачно кршење Конвенције које је претрпео.

4. Судски и остали трошкови

16. Суд може да нареди да се подносиоцу надокнаде трошкови које је претрпео – најпре у домаћем поступку, а онда и у поступку пред самим Судом – у циљу спречавања кршења Конвенције или у циљу исправљања последица кршења. Трошкови обично обухватају трошкове за помоћ адвоката, судске таксе итд. Они могу исто тако да обухватају и трошкове пута и боравка, посебно у случајевима у којима је неопходно присуствовати јавном саслушању пред Судом.

17. Суд може да прихвати захтеве за трошкове искључиво ако су исти у вези са кршењем Конвенције које је Суд утврдио. Суд мора да одбаци захтеве који се тичу жалбених навода за које није утврђено да су довели до кршења Конвенције или које је прогласио неприхватљивим. Тако подносилац може, ако то жели, да назначи све трошкове у вези са сваким жалбеним наводом појединачно.

18. Судски и остали трошкови морају бити стварни. Другим речима, потребно је да их је подносилац платио или да се од њега заиста очекује да их плати јер је законски или уговорно на то обавезан. Свака сума коју су Савет Европе или домаће власти платили подносиоцу на име трошкова правне помоћи мора да се одузме од суме која би евентуално била досуђена за трошкове поступка.

19. Трошкови морају бити неопходни, тј. такви да је подносилац био у обавези да их плати у циљу спречавања кршења Конвенције или исправљања штете настале кршењем.

20. Назначена висина трошкова мора бити разумна. Ако Суд оцени да је претерана, досудиће суму коју сматра разумном сходно сопственој процени.

21. Суд тражи доказе, трошковнике и детаљне рачуне. Докази морају бити довољно прецизни како би омогућили Суду да одреди у којој су мери горе споменути услови испоштовани.

5. Информације о исплати

22. Подносилац се позива да наведе банковни рачун на који жели да му се уплате износи који ће му евентуално бити досуђени. Ако жели да му се одређени износи, као што су трошкови, исплате засебно, на пример директно на рачун заступника, мора то јасно да назначи.

IV. Накнаде које досуђује Суд

23. Одштета коју Суд евентуално досуди даје се обично у облику новчане надокнаде коју страна уговорница исплаћује жртви или жртвама кршења Конвенције. Суд може, у врло изузетним случајевима, да позове страну уговорницу да предузме извесне мере у циљу прекида кршења Конвенције или њиховог исправљања. У сваком случају, Суд има право да одлучи на који би начин страна уговорница требало да приступи извршењу пресуде (члан 46 Конвенције).

24. Накнада коју подносилац може да добије сходно члану 41 је у начелу у еврима (EUR, €), независно од валуте у којој подносилац формулише свој захтев. Ако подносилац мора да прими одштету у некој другој валути а не у еврима, Суд наређује да наведени износи буду конвертовани у ту другу валуту, сходно курсу који се примењује на дан исплате. Када подноси свој захтев, подносилац мора, у том случају, да има у виду евентуалне последице прерачунавања у евре износа изражених у другој валути, или прерачунавања у другу валуту износа изражених у еврима.

25. Суд одређује, по сопственом нахођењу, рок за евентуалну исплату, који обично

износи три месеца од датума када његова пресуда постане правоснажна и обавезујућа. Суд такође одређује плаћање камате у случају кашњења исплате. Висина каматне стопе се одређује у односу на маргиналну каматну стопу која се примењује на зајмове Европске

централне банке, и то за период од истицања рока за исплату до саме исплате досуђене одштете, увећано за три процента.